"Ett prov på Bööks mest lysande berättarkonst."

BERIT SPONG i N. D. A. om

FREDRIK BÖÖK

STORSKOLAN

"Sällan har han själv som medlem av romandiktarnas skrå visat upp sitt mästarbrev så tydligt."

BERIT SPONG i N. D. A. 12:50, inb. 16:—

BONNIERS

"Dyrbara dokument..."

HJALMAR BERGMAN

FILM

Nio noveller för filmen

"Säkert de mest fantasifulla filmutkast som någonsin skrivits... Man är tacksam och glad att Stina Bergman låtit oss få titta på dem: i själva verket äro de av ett utomordentligt intresse genom den inblick de ge i hur Hjalmar Bergmans fantasi arbetade."

ÖSCAR RYDQVIST i D. N.

"De nio novellerna äro alla dyrbara dokument från en guldålder i svensk film och en epok i en stor diktares liv."

GUNNAR LORENTZ i Sydsv. D.

11:—, inb. 14:—

BONNIERS

Folklig visdom och mustig humor

Tystnad dödar yrkeskapen. Den går över mitt förstånd, sa kolingen då lusen gick på hatten.

Fredrik Ströms berömda böcker

SVENSKA ORDSPRÅK
Illustr. av Oscar Elgström

SVENSKA ORDSTÄV
Illustr. av Oscar Elgström

SVENSKA FOLKGÅTOR
Illustr. av Uno Stallarholm

nu i folkupplaga

Pris pr vol. 7:50, inb. 11:—

BONNIERS

DUKTIG FLICKA DENNA VECKA.

CHRISTOPHER MORLEYS nya roman, "Kitty Foyle", kommer till vårt avslagna land så överlastad av berömt att den för Mary Pickfords — eller någon annan amerikansk filmdivas — ankomst till Stockholm Central i tankarna. Boken har, uppges det, sedan den publicerades i början på detta år varit Amerikas best-seller nummer 1 i sin genre. Den har också, av allt att döma, i Danmark kunnat glädja sig åt en lavinartad framgång. Köpenhamns mest kända manliga litteraturbedömare har överbjudit varandra i lovord över hjältinnans fascinerande person, och en kvinnlig veckotidning har förklarat den vara en av de mest förtjusande böcker som de engelsktalande länderna frambragt i vår tid. Det är som synes visor och inga ord. Till svenska har den dessutom översatts av ingen mindre än Frans G. Bengtsson.

CHRISTOPHER MORLEY: Kitty Foyle. Medéns. 8: 50.

Kitty Foyle är, när hon vid tjugufatta års ålder skriver sina memoarer, en framgångsrik yrkeskvinna i ett parfym- och hudkrämsinstitut, nyligen startat av en medelålders, chic fransyska och hennes man, f. d. kemist. Mannen har blivit döv i världskriget, och stanken i skyttegravarna har hos honom fött idén att ägna återstoden av sitt liv åt vällukten. Kitty själv är en av dessa utomordentligt effektiva, påhittiga och humoristiska, moderna unga kvinnor som himmer med allt. Trots konstant övertidsarbete i affären finner hon också tid att i romanform skildra sitt eget liv.

Ty Kitty Foyle är inte bara yrkeskvinna, utan först och främst kvinna, till och med en kvinna med ett förflutet. Hon har älskat och lidit, och hennes kärlek har ställt henne inför kvistigare problem än de som hennes karriär som saleswoman och vällukt sdemonstratör lägger i hennes väg. Redan som aderton—nittonåring blir hon för älskad på det i åthävor raljanta, men i hjärtat djupt allvarliga sätt som tillkommer både hennes typ och hennes ras, den skotsk-irländska. Tyvärr finna det en blåsa i hennes legering. Utan att varken hon eller författaren, trots deras klarsynthet, vill erkänna det är hon en snobb. Hennes snobbism betecknar inte, som hos så många andra unga flickor, ett övergångstadium — backfischens korta dröm om sagoprinsen — den tycks vara outplånlig. Hon är född och till största delen uppfostrad i Philadelphia, vid sidan om Boston Staternas mest aristokratiska stad, och hennes far har till råga på olyckan varit professionell cricketspelare och som sådan kommit i daglig kontakt med kvävkarstadens blåsste blod. Den unge man som hon föralskar sig i och som — i mån av förmåga — bevarar hennes kärlek är en viss mr Wynnewood Strafford VI, tillhörande Philadelphiasocietetens allra exklusivaste kretsar. De båda ungdomarna låter, i enlighet med lord Byrons uppmaning, sin kärlek följa sitt lopp och skölja med stormfri bölja mot livets strand, obekymrade om att också morgondagen har ett sköte. Det börjar med pussar och omkramningar i den unge mannens eleganta roadster, men övergår mycket snart till förtjusande små utflykter till idylliska värdshus uppe i trakten, med kristalliklara, kylriga sjaser, iskalla cocktails och djurhudar framför den förhyrda bungalowens vilda stockvedsbrasa.

Den unge mannens föräldrar är inte alldeles belåtna med förhållandet. Men båda är lojala mot sonenkronprinsen. Den gamla historien om mannen av börd och kvinnan av folket har åtskilliga förutsättningar att lösas på ett någorlunda demokratiskt sätt. Mr och mrs Wynnewood Strafford V är villiga att ge Kitty, som tagit studentexamen, en vidare utbildning, som kan skänka henne den savoir-faire och den känsla för ansvaret inför hennes blivande sociala ställning som de anser sig böra kräva av Wyns maka. En från deras synpunkt sett inte alldeles orimlig begäran. Men Kitty vägrar i vändningen. Hon anser sig fullt ut lika god som the upper ten. Accepterar inte Philadelphiasocieteten henne som hon är, så accepterar hon inte den. Och inte nog med det: innerst inne här hon på en dröm att rädda sin älskling undan de kretsar han av födsel råkar tillhöra och där han genom uppfostran och av påtaglig inklination på det hela taget trivs; hon vill flytta honom över till sitt plan, där hon anser att det blåser friskare vindar. Här föreligger en liten inkonsekvens i hennes eljest pigga och vakna tankeverksamhet, eftersom det just är det upper-kretsiga hos Wyn som hon avgudar. Möjligen beror inkonsekvensen på hennes bristande erfarenhet. Men det är också tänkbart att den innehär en författarens eftergift för det amerikanska jämlikhetskravet. Bakom hennes ungdomligt förtjusande självtillräcklighet tycker man sig i varje fall skönja embryot till en satkäring.

I stället för att anta svårförlidrarnas in spe anbud reser hon till New York för att bryta sig en bana på egen hand. Förhållandet till sagoprinsen fortfar emellertid. En dag, då hon kommit på det klara med att hon ska bli mor, får hon i en tidning läsa att Wyn förlovat sig med ett philadelphiskt societetsbarn. Hon låter göra en abort, ädelmodigt — eller stolt — nog utan att nämna ett ord till Wyn om sitt havandeskap, och hon lämnar honom för alltid, om möjligt ännu mera föralskad än någonsin förr. Hon möter så småningom en framstående judisk läkare, som blir kär i henne. Han är händelsevis — eller rättare naturligtvis — pediatriker. Men han är samtidigt allt det som Wyn inte är. Han har ständigt nypressade byxor, bälte med sina initialer i guldspännet, bjärt färgade halsdukar och fet by. Kan man gifta sig med en sådan karl? Det är den frågan Kitty måste besvara just då boken slutar och doktor Eisen ringer upp henne för att få besked.

Anmälaren kan för sin del inte underlrycka en viss otålighet med Kitty. Hennes tjuskraft är obestridlig. Men man misstänker att det är med den som med vissa konstverk: man beundrar dem; men man vill inte ha dem hemma på väggen. Deras rätta plats är ett konstgalleri, dit man kan gå och titta på dem när man har lust. Den allvarligaste invändningen man har mot Kitty är emellertid att hon i sin duktighet, duglighet, frejdighet och glatta yra är alltför mycket typ, alltför litet individ. Det mylrar av Kitties i New York; och det finns inte en stad med självaktning i U. S. A. där inte ett tjogtal flicker i stadens lokala college drömmer om att bli som hon.

Vid sidan om Kitty är det knappast mer än en figur i boken som lever ett självständigt liv. Det är hennes far, en ön och muntig teckning av en gammal sport-, skämtoch viskyälskande irländare, för vilken inga naturalia är turpia. Däremot är sagoprinsen endast en amerikanisk kopia av en engelsk gentleman, visserligen berövad dennes promenadkäpp, men eljest iförd hans legendariska oförtagsamhet och den självfallenhet med vilken han betraktar sin egen person och sin ställning i tillvaron.

Kitty Foyle är emellertid en rolig och kvick bok, skriven inte bara med brio, utan också med en häpnadsväckande insikt i det speciellt kvinnliga i det mänskliga psyket. Romanen överflödar av lyckliga och lustiga psykologiska feminina impromptun. När allt kommer omkring är det kanske dessa som ger boken — och Kitty — dess charm.

Gustaf Hellström.

"VI VAR OCKSÅ MED."

Kanske var det många som delade en underlig sammansatt upplevelse denna höst: en chock som rev upp och plågade, men som man ändå var tacksam för. Det var när telegrammen kom om att en brittisk barnevakueringsbåt hade torpederats och barn gått under och räddats i ett nattligt drama av fruktansvärda mått. Det gällde mest småbarn den gången —, och åtlligen skedde det att järnridån som man fällt ner mellan sig och realiteterna i krigsnyheterna bräcktes upp, avtrubbningen bröt inte inför den påfrestningen. Bilden av treåringar med ögon som svartna i skräck, som skrika sig upplösta, som ligga och fryna ihjäl i livbåtar, den kunde man inte hålla ifrån sig. Man kände åtnligen igen, blev en plågad människa och inte en registreringsapparat för lidanden som inte kommo en vid.

Någonting av detsamma händer med en när man läser *Dora Ahlquists* och *Elsa Björkmans* bok om de finska barnen i kriget. Vi var också med — Natur och Kultur, 3,90 —, och det är menat som mycket högt berömt. De trängs sig på en i bilder och naiva ord på samma sätt, de här ungarna, och de fungera på samma sätt som medicin till hösta. Ändå arbetar boken på intet sätt medvetet i svåra termer, utan helheten i barnödena och grymheten i framfarten med dem. Tvärt om, de båda författarinnorna — varav den förstnämnda väl mest berättat och sammanställt — vill mest skrivit i en synnerligen förtjänstfull arbetsfördelning — plocka noga reda på varje positivt korn som är det någon slutsats man kommer till, så är det inte betryckthet över förödelsen, utan ett häpet konstaterande av vad ungar tåla och kunna komma över och igenom utan att krossas. Finska ungar, får man kanske säga: man har på känn att de båda berättarna i sin anspråkslösa inventering av evakueringsbarn och barn i skyddsrum och frontpukar och lilligumla. flickor i mors och fars ställe ha fångat många av de konstituerande finska dragen, de drag av envishet, sturskhet, stumhet och bottenlös trotsathet som gå i dagen så fort en listen finne har fått sin första tund. Det finns inte anlugen av litterär förkonstling eller tillrättaläggning av något slag, och är det så att några av kapitlen ha fått ett skimmer av solskensberättelse över sig, så beror det i all enkelhet på att barn ståndom göra undersamma ting, ge bort sina sista saker, sträva över mättet av sina krafter för småsaykon, begå bragder i hjältelös trefaldhet. Och jämvikten finns där, vissa av kapitlen ha höjt sig till etsande verkan. Främst då ett av de sista, "Det var inte nominegen", där man måste svälja hela den kväljande ohygglighteten kring en barngrupp från ett evakueringsläger som hänger i mörkret utanför ett krigsbarnrett för att få se en försk skymt av blod och elände. "Svettpärlorna kla runt näsan, och magen vänder sig avig på småflickorna när de höra de första jämmerropen" —, men kvar stå de, och kvar står hela den blåfrusna, snoriga hemlösa barnhögen i ena medvetande länge efter det man lagt igen boken. Och många av de andra.

Bang

RÄTTELSE.

Dagens Nyheter har mottagit följande med begäran om publicering.

I sin bok "Demokratien är död, leve demokratien" har direktör Malcolm Lilliehöök angripit mig för en sats i en i majnumret av Tiden skriven artikel, enligt vilken vår beredskap skulle vara "lignad att trygga i första hand vår neutralitet, i andra hand vår frihet och i tredje hand vår heder". Denna sats skulle, anser han, visa att jag sätter hedern lägre än friheten och friheten lägre än neutraliteten. För mig — och jag hoppas för läsare utom direktör Lilliehöök — har satsen, som ingår i en artikel om den nationella och demokratiska samlingen, helt enkelt inneburit att om vi icke kunna bevara vår neutralitet, skola vi försvara vår frihet, och om ej heller friheten kan bevaras, skola vi alas för vår heder.

Den rangordning jag tänkt mig de tre begreppen emellan är sålunda densamma som direktör Lilliehöök vill hävda. Angreppet mot mig — och i detta sammanhang plärka rent av att jag skulle representera den svenska demokratin — är alltså ogrundat.

Herbert Tingsten.

Med största tillfredsställelse har jag tagit del av ovanstående. Då därav framgår att professor Tingsten och jag på åtskgavarande viktiga punkt äro av samma åsikt, bortfaller givetvis grunden för min tidigare anmärkning.

Malcolm Lilliehöök.

GLADA MINNEN.

Bondböneskungen i Filipstad, i det civila bläckfabrikant Gustaf Rosendahl, är vid det här laget bekant över hela landet liksom hans rike på Kullbergska i sjön Alstern. Men hur fina traditioner och anor både kungen och riket har anar man inte förrän man tar del av den nyutkomna krönikan *Bondböneskungen*, sammanställd av *Carl Möller* (Wahlström och Widstrand, 5: 75). Där får man veta att "riket" grundades för nära hundra år sedan, närmare bestämt 1849 av handlanden Fagerberg i Filipstad till glädje för dem som komma från sina vardagssysslor ute i storskogarna till det brusande Filipstad. I ett längre avsnitt i krönikan, som uppges vara skrivet av Bondböneskungen själv, berättar denne om sin ungdom som Bondböneskronprins, och där finns också både roliga och kulturhistoriskt givande episoder. Mindre givande äro nog berens skildringar från livet i det nuvarande Bondböneriket. Man får hela tiden veta hur förfärligt roligt det är i det illustra sällskapet, men de exempel som ges verka mindre övertygande. Men liksom många andra varor kanske inte den specifika humorn på Kullbergska tål export.

En *"storskojares" äventyr* heta skådespelaren och sångaren Jean Classons minnen (Wahlström och Widstrand, 7: 50). Där får man veta att "riket" grundades för nära hundra år sedan, närmare bestämt 1849 av handlanden Fagerberg i Filipstad till glädje för dem som komma från sina vardagssysslor ute i storskogarna till det brusande Filipstad. I ett längre avsnitt i krönikan, som uppges vara skrivet av Bondböneskungen själv, berättar denne om sin ungdom som Bondböneskronprins, och där finns också både roliga och kulturhistoriskt givande episoder. Mindre givande äro nog berens skildringar från livet i det nuvarande Bondböneriket. Man får hela tiden veta hur förfärligt roligt det är i det illustra sällskapet, men de exempel som ges verka mindre övertygande. Men liksom många andra varor kanske inte den specifika humorn på Kullbergska tål export.

En *"storskojares" äventyr* heta skådespelaren och sångaren Jean Classons minnen (Wahlström och Widstrand, 7: 50). Där får man enkelt och rättfrant berätta sina upplevelser från sin tidigaste barndom till det lyckliga ögonblick härnere då han vann en större summa på lotteri och för denna inköpte bl. a. en matvaruaffär. Äldre stockholmare kunna nog ha mycket nöje av skildringen, men också i någon mån störa av att den fullkomligt drinkts i citationstecken. En svaghet som hr Claeson tyvärr inte är ensam om.

T—d.

George Müller, av Enrio Lehtonen. Förlaget Filadelfia. Pris 4: 50.

Du land, av Jarl Hemmer. Bonniers. Pris 2: 50.

Hjalmar Bergman, av Erik Hj. Linder. Bonniers. Pris 6: 50.

Sagor och sagospel.

BLAND TOMTAR OCH TROLL (Ahlén & Åkerlund, 1: 75 — 2: 50) håller sig ovanligt hra alltjämt på trettitredje årgången. Mycket får man väl tacka *Elsnar Norelius* för det, vars alltmera intlevda sagoteckningar jag faktiskt börjar sätta högre än John Bauers. Kanske bidrar det att man tröstnar på att varje år få en av de gamla kända sagorna med Bauers illustrationer framför i kalendern, utan angivande av att det är ett omtryck. Det är eljest en jämn och rolig sagosamling, där bl. a. Jörgen Block och Einar Norelius själv bidrar med text.

*

GULDSLOTTET (samma förlag, 1: 65 — 2: 35) är mera tam, både i ord och bild. Här är det *Helge Artelius* som står för det konstnärliga med mer sötma och mindre humor än Norlius. Men visst är det också en traditionellt trevlig julbok för 6—10-åringarna.

*

BOB OCH BOY av *Dan Byström* (Gebers, 3 kr.) innehåller en rad ofta riktigt trevliga vardagssagor för 7—9-åringar. Det kan vara om tomtarna som bor i bokhyllan, eller pojken som grubblar över hur getingar gör pepper av en lagårdadörr eller om ljelkollfamiljen ute i trädgården. Barn uppskattar typen.

*

HJALTAR OCH TROLL är en ny bok av "Sagoskogens" författarinna, *Ester Salmson* (ill. av Fred Ockerse, Natur och Kultur, 3: 75 — 5 kr.), vars sagor ofta har fornnordiska eller finska motiv. Mig personligen lämnar den ganska kall, inte minst illustrationerna — men mickringen, som just svärmar för Valhalla gudar, vikingar m. m. sådant, anser att den är förträffilig, varför jag väl får böja mig för publiksmaken.

*

SKRATTAR BÄST SOM SKRATTAR SIST innehåller fyra sagospel av *Ulrika Widmark* (Barnbibliotekets Saga, 2 kr.). De är fritt gjorda efter kända sagor — Hans och Greta, Snövit, Askungen och Kung Trastskägg. Mycket bra har författarinnan broderat på motiven, och sällan hör man tal flyta så ledigt och naturligt i dialogen. Barn älskar att läsa pjäser — varför upphör denna böjelse hos de flesta vuxna? — och jag tror att denna samling är lika rolig heniektyr som ett gott material att uppföra i skolan. Snövit frigjord från Disney och mer lik vår kära gamla Grimm var inte minst glädjande att möta.

E. v. Z.

15:e tusendet i press av CRONIN CITADELLET för

TIDENS BOKKLUBB

Båda delarna av denna *succéroman* kunna nu erhållas för *endast 2.50 per del.*

Begär i bokhandeln att få se de vackert inbundna volymerna. Gå med i Tidens Bokklubb

— den bästa julklappen till Er själv.

Tiden

En underbar gåva

bedårande. livseggande

Jag tvekar inte att säga att det är en mycket märklig bok, ett helt livsepos, ett mänskligt dokument, som på ett förunderligt sätt griper en, lyfter en alla de 464 sidorna igenom.

Det är väl dess livsbejakande kraftyttr som gör den till en sådan kraftkälla för läsaren. Vår och hur hon än levat, alltid har det varit rikt och spännande... ett bedårande barnporträtt...

Boken verkar som en extra livseggelse.

Så skriver prof. *Helge Kjellin* i Karlstads-Tidn. om

AMELIE POSSE

I BEGYNNELSEN VAR LJUSET

Årets stora julbok

8:e tusendet i press

Illustr. 11:—, inb. 14:50. halvfr. bd 19:50.

NATUR och KULTUR

3 nya som lyckats

Tore Zetterholm

Stora **HOPAREGRÄND** och **HIMMELRIKET**

"En ovanligt lättesrik debut." *Kerl Ragner Gierow* i N. D. A.

"En verklig begåvning." *Anna Lenah Elgström* i Soc.-Dem. Kr. 7: 50.

Harry Borglund

EN FÖR ALLA

"Intressant och värdefull." *Ivar Harrie* i D. N.

"Starka och levande impressioner." *Martin Strömberg* i N. D. A. Kr. 4: 25.

Stina Lind

SISTA STATIONEN

"En mycket välskriven och sympatisk framställning av livet på ett stort nutida ålderdomshem." *Elin Brandell* i D. N. Kr. 4: 75.

Tiden

© Tingstensamlingen Publicerad med tillåtelse av Dagens Nyheter AB.